І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. в Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5837

РІК LXXII. Ч. 217. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СУБОТА, 20-го ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1965 No. 217. VOL. LXXII.

ОСТАННІ ВІСТІ

П'ятниця, 19 листопада 1965

В АМЕРИЦІ

ДОМАГАЮТЬСЯ УРЯДОВОЇ АКЦІЇ В СПРАВІ ЗДІЙСНЮВАННЯ ЗАКОНУ ПРО ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА. Конференція в справі громадянських прав, яку скликав президент Джансон до Білого Дому гаряче рекомендує Президентові збільшити число федеральних урядовців в південних стейтах, щоб вони на місці могли дбати про здійснювання закону про громадянські права з 1964-го року та закону про виборчі права з цього року. Один член цієї Конференції Кларенс Мітчелл із Вашингтону сказав, що негайна акція конечна, бо там іде „боротьба на життя і смерть". Конференція рекомендує Президентові доповнити вище згадані закони, бо вони мають деякі недостачі.

КОЛИШНІЙ ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ ГЕНРІ ВОЛЛЕС ПОМЕР У ВІЦІ 77-ох РОКІВ в шпиталі Денбирі, Коннектикат. Воллес був віце-президентом під час третьої каденції президентури Ф. Д. Рузвелта. Малощо бракувало, щоб він був віце-президентом і під час четвертої каденції, і тоді він був би був президентом ЗДА після смерти Рузвелта в 1945-му році. В 1948-му році Воллес був кандидатом на президента, але перепав, бо виграв Гаррі С. Труман. Воллес був визначним науковцем генетиком і вдосконалив один рід кукурудзи та інші ростини. Президент Джансон, Гаррі С. Труман, віце-президент Гомфрі, губенаторРокефеллер та інші визначні політики хвалять покійного як визначного державного мужа і науковця.

КАНАДІЙСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР Є ЗА „ПРИЯЗНУ СПІВПРАЦЮ" ІЗ ЗДА, відкидаючи думку про злиття обидвох держав — Канади і ЗДА. Лестер Б. Пірсон промовляв на прийнятті Товариства Людської Родини в готелі Гілтон в Ню Йорку, яке нагородило його своєю річною нагородою за 1965-ий рік. Пірсон говорив, що Канада втримуватиме добросусідські взаємини із ЗДА, але відкидає думку про „континентальне злиття" цих обидвох держав. Канада зовсім не хоче втратити свою державну індивідуальність. Нагороду Товариства Людської Родини дістав в 1963-му році, коли її вперше надавали, президент Джан Ф. Кеннеді, а в 1964-му році колишній президент Двайт Д. Айзенгавер.

В ПІВДЕННІЙ АМЕРИЦІ УВАЖАЮТЬ РОБЕРТА Ф. КЕННЕДІ ЗА НАЙБЛИЖЧОГО ПРЕЗИДЕНТА ЗДА, як це виявилося під час вітань нюйоркського сенатора в Чіле і в Перу. В місті Лінарес в Чіле населення 10 днів приготовлялося до зустрічі сенатора і його дружини, якій подарували дві трикотажні сукні. Одна чілійська жінка кричала, побачивши Роберта Кеннеді: „Ми бачимо найближчого президента ЗДА". Вступна стаття в щоденнику в Консепсіоні в Перу пише про Роберта Кеннеді як про „майбутнього президента". Кеннеді має клопіт із таким вітанням, бо він вже кілька разів заявляв, що в 1968-му році він підтримуватиме кандидатуру президента Джансона, а в 1970-му році старатиметься про перевибір на сенатора.

У СВІТІ

МАЙК МАНСФІЛД І 4 ІНШІ СЕНАТОРИ ЗДА РОЗМОВЛЯЛИ В МИНУЛИЙ ЧЕТВЕР 2 години з совєтським міністром закордонних справ Андреєм Громиком. Мансфілд, який є головою демократичної більшости в Сенаті й тому одним із найвпливовіших осіб у політичній верхівці Америки, мав одногодинну розмову з президентом де Голлем у Парижі та, після короткої зупинки у Варшаві, прилетів три дні тому до Москви в товаристві ще чотирьох сенаторів, двох демократів і двох республіканців. Здогадуються, що головними темами розмов, що їх веде сен. Мансфілд, є можливості замирення у В'єтнамі та проблема атомової зброї для НАТО.

31 ГРУДНЯ Ц. Р. ВИГАСАЄ ДВОРІЧНА УМОВА МІЖ СССР І ЗДА про „культурний обмін". Газети заповідають, що в найближчих днях почнуться вступні контакти між ЗДА й СССР про новий договір в цій справі, який мав би зобов'язувати на 1966 і 1967 роки. Хоча взаємини між ЗДА й СССР „прохололи" у зв'язку з війною у В'єтнамі, проте Совєти буцім-то хочуть зберегти той „культурний обмін", як один із вузьких мостів, що лучать ті дві країни. В останніх місяцях Совєти не погодилися на показ у Москві американської музичної комедії „Гелло, Доллі" та на виставу прерізного американського ручного знаряддя. ЗДА заповіли аналогічну відплату.

ПРЕМ'ЄР РОДЕЗІЇ ІЕН СМІТ ПОКЛИКАВ ДО ЖИТТЯ комісію, до якої входять представники торгівлі, промислу, хліборобства і гірництва, щоб придумувати охоронні заходи проти економічних санкцій, стосованих супроти Родезії внаслідку проголошення її біло-расистським режимом державної самостійности. Уряд Сміта панує над ситуацією в Родезії, яка проте напружена. Муринська парляментарна опозиція в Родезії, яка має 10 мандатів, відкинула запрошення Сміта до розмов над „майбутністю країни". Єгипет заповів, що заборонить плавбу по Суезі кораблям, що везтимуть товари до Родезії. Британія приготовляє плян — відрізання довозу сирої ропи та газоліни до Родезії.

СПЕЦІЯЛЬНА ПОЛІТИЧНА КОМІСІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ПРИЙНЯЛА — проти становища ЗДА — резолюцію, яка поручає вживати посилених заходів, щоб арабські втікачі з Палестини, ще з часу вибуху ізраїльсько-арабської війни тому 17 років, могли вернутися „до дому", себто до теперішнього Ізраїлю, або дістати від Ізраїлю відшкодування за втрачене все добро.

СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ ПОВІДОМИВ ІНДІЮ, що пакістанський президент Мохаммед Аюб Хан погодився стрінутися на совєтській території з індійським прем'єром Ляль Багадуром Шастрі. Совєти запропонували своє посередництво в пакістансько-індійському конфлікті в часі кривавої війни між тими двома державами й Індія зразу таки погодилася. Однак тепер індійський прем'єр заявив, що у зустрічі з пакістанським президентом він готов говорити про цілість пакістансько-індійських відносин, а не спеціяльно про проблему Кашміру. Індія вважає, що Кашмір є її провінцією.

В АСАМБЛЕЇ 7-ЧЛЕННОЇ ЗАХІДНЬО-ЕВРОПЕЙСЬКОЇ УНІЇ ПРЕДСТАВНИК БРИТАНІЇ ЗАПРОПОНУВАВ, щоб усі члени тієї Унії з'єднали свої фінансові й науково-технічні ресурси для спільних сферичних дослідів. Справу підтримали інші члени Унії — Франція, Західня Німеччина, Італія, Бельгія, Голляндія і Люксембурґ. На 1967 рік передбачується вистріління першої триступневої сферичної ракети з однотонновим вантажем технічних приладів.

Раск пропонує латинським союзникам ЗДА зорганізувати спільні збройні сили

Ріо де Жанейро. — Державний секретар Дін Раск 18-го листопада промовляв на Міжамериканській Конференції, домагаючись, щоб латинські країни Західньої Півкулі зорганізували спільні збройні сили, які могли б обороняти окремі країни у випадку загрози від комунізму. Справа оборони проти комунізму є головною справою на цій Конференції, в якій беруть участь закордонні міністри американських держав Південної і Середущої Америки та державний секретар ЗДА. Справу спільних збройних сил Західньої Півкулі підтримують вповні Бразилія і Арґентина та деякі менші американські держави, але холодно ставляться до цієї проблеми деякі інші впливові американські країни, бо бояться втратити свою державну самостійність. 17-го листопада в цій справі промовляв бразилійський президент Гумберто Кастельо Бранко, який сказав, що країни Південної Америки мусять спільно боронитися проти комуністичної агресії. Він казав, що теперішня система оборони проти комунізму є перестаріла, яка не дає можливостей поборювати підступну форму протидемократичної ідеологічної підривної акції, в якій комуністичні провідники послуговуються збройною партизанкою та ведуть психологічну війну проти демократичних урядів. През. Кастельо Бранко казав, що конче треба повести протиофензиву проти підривної акції протидемократичних сил. Повідомляють, що Раскові не вдалося в приватній розмові переконати мехіканського міністра закордонних справ Антонія Карілля Фльореса в конечності зорганізування спільних збройних сил. Мехікостоїть на становищі, що інші держави не сміють вмішуватися до внутрішніх справ інших держав. Подібне становище займає Кольомбія, а представники Еквадору і Панами прихильно ставляться до пропозиції Раска.

Домагаються використовувати влаштування, призначені на лет до Місяця

Вашингтон. — Заступник адміністратора Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації д-р Роберт С. Сіменс заявив, що треба вже тепер використовувати ті численні влаштування, які є вже готові для здійснення проєкту Аполло, згідно з яким при кінці цієї декади американські астронавти мають залетіти на Місяць. Д-р Сіменс промовляв в Крайовому Пресовому Клюбі у Вашингтоні і казав, що деякі влаштування можуть нищитися, коли їх не будуть використовувати. Досі видано більйони долярів на різні споруди, як стартові площі, ракетні кабіни для проєкту Аполло і т. ін. Крайова Аеронавтична Адміністрація пропонує, щоб президент Джансон в бюджеті на 1967-ий рік, який предложений буде Конґресові в січні 1966 року, призначив потрібні суми на це, щоб можна було використовувати ті влаштування які є вже готові.

У Південному В'єтнамі продовжуються криваві бої

Сайґон. — У Південному В'єтнамі продовжуються криваві бої — особливо в долині ріки Іадранґ, недалеко кордону Камбоджи. Узбіччя тамошньої гори, на якій знаходились комуністичні позиції, були покриті трупами вояків реґулярної північно-в'єтнамської армії, яка перекинула туди свої частини. На іншому відтинку того фронту — один американський курінь дістався в комуністичну засідку. Одна американська чота була майже зовсім винищена. Хоч офіційно подавалось, що американські втрати були „поміркованi", проте вони вірогідно були дуже поважні, дармащо втрати комуністів були ще важчі. Деякі американські кореспонденти твердять, що в долині ріки Іадранґ згинуло коло 1 200 комуністичних вояків. Оприлюднено світлини, які показують бойовище, засіяне трупами й раненими. За офіційними даними — в минулому тижні згинуло у В'єтнамі в бойових діях 108 американців, а всі американські втрати в убитих від 1-го січня 1961 становлять — 1 095 військовиків, ранених 5 661, а „пропавших" — 96.

ТВОРИ МИХАЙЛА СТАРИЦЬКОГО

У Київському видавництві „Дніпро" вийшло вісім томів відомляє „Молодь України" кого письменника Михайла Старицького. Як пише „Літературна Україна", восьмитомник „містить переважну більшість творів лисьменника".

ПІСЛЯ ВИСНАЖЛИВИХ БОЇВ

Вояк Першої Кавалерійської Дивізії ЗДА з виразом важкої втоми на обличчі після трьох днів боїв з комуністичними партизанами і з'єднаннями Північного В'єтнаму навколо гори Понг біля Племі в Південному В'єтнамі.

Камінь з гробу св. Петра буде вмурований в новий український католицький собор у Філядельфії

Рим. — Камінь з гробу св. Петра в Римі буде вмурований в наріжний камінь нового українського католицького собору Пресв. Богородиці Непорочного Зачаття у Філядельфії, будова якого коштом трьох мільйонів долярів тепер поступово завершується. Передачу цього каменя заповів Папа Павло VI Митрополитові Української Католицької Церкви в ЗДА ВПреосв. Амврозієві Сенишину під час приватної авдієнції в дні 6-го листопада ц.р., про яку інформує офіціяльний ватиканський орган „Оссерваторе Романо" з 7-го листопада. Під час авдієнції — як інформують — Папа Павло живо інтересувався розвитком Української Католицької Церкви в ЗДА та з признанням висловлювався про жертвенність вірних цієї Церкви, що будують нові храми і школи, удержують сиротинці й семінарії, пам'ятають про місійні цілі. Під час авдієнції Папа Павло з цікавістю знайомився з проґресом будови нового собору у Філядельфії, пляни і фотознімки якого передав йому Митрополит Сенишин, як це видно на фотознімці.

ПАПА ПАВЛО VI ПРОГОЛОСИВ ДВА НОВІ ДЕКРЕТИ СОБОРУ — ЗАПОВІВ ПРОЦЕС БЕАТИФІКАЦІЇ ДВОХ ПАПІВ

Рим. — Папа Павло VI проголосив на урочистій церемонії в соборі святого Петра перед 2.300 членами Другого Ватиканського (Вселенського) Собору два нові декрети, прийняті на тому Соборі, а саме „Про Святе Об'явлення" та про „Апостолят Мирян". Коментатори підкреслюють історичне значення особливо декрету „Про Святе Об'явлення", який стосується різних канонічних подробиць по лінії наближення Католицької й Некатолицьких Християнських Церков. У декреті „Про Апостолят Мирян" значно поширені дотеперішні права й компетенції світських вірних Католицької Церкви. Водночас Папа знову заповів „повільну і частинну" реформу центрального управління Церкви, якою є Курія. У тій самій своїй довгій промові, що охоплювала 3.000 слів, Папа заповів започаткування процесу беатифікації та — якщо він успішно закінчиться — канонізації двох своїх великих попередників на Апостольському Престолі, а то Пія XI і Івана XXIII. Ця заповідь породила радість і вдоволення між членами Собору, які піддавали були суґестію, що головно Івана XXIII слід би включити у список Святих Церкви. Однак Папа застерігся проти бажань декого з владик, щоб Ватиканський Собор проголосив Івана XXIII святим через аклямацію, вимилувши всю затяжну й складну процедуру, через яку має переходити кожна кандидатура на святого. Папа заявив, що не можна робити ніяких вийнятків з тієї приписаної процедури, яка звичайно вимагає кількох років для свого завершення. Згідно з давньою заповіддю — Другий Ватиканський Собор має закритись вже остаточно 8 грудня цього року. Потверджуючи це, Папа все ж заповів, що „це закінчення є радше започаткуванням", давши таким чином пізнати, що започатковані Собором справи будуть продовжуватися у процесі своєї реалізації, особливо щодо щораз більшого наближення та співпраці між усіма Християнськими Церквами задля осягнення їхньої єдности.

Проголошено вислід виборів в Союзі Українців Католиків „Провидіння"

Філядельфія. В щоденнику „Америка" з 17 листопада ц. р. проголошено вислід виборів до Головної Екзекутиви Союзу Українців Католиків „Провидіння", що відбулися в усіх відділах цієї організації 17 жовтня ц. р. Згідно з цим вислідом найбільше голосів одержали: на гол. предсідника — о. Мирослав Харина, на гол. заступника предсідника — д-р Олександер Білик, на духовного управителя о. Константин Бердар, на гол. фін. секретаря — Теофіль Кульчицький. Головний рекордовий секретар Степан Сприньский і гол. касир — Стефанія Вовчак не мали контр-кандидатів. На головних радних найбільші кількості голосів одержали: пп. Адам Гординський, Михайло Клецор , Богдан Казанівський, Альфред Козак, Михайло Майнош, Василь Шулевський, Катерина Зерковська, Степан Скробач, о. Антін Борса; на членів гол. Контрольної Комісії — Євген Команишин, Роман Кравців, Мик. Семанишин.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

КАРДИНАЛ ЙОСИФ СЛІПИЙ БУВ КОНЦЕЛЕБРАНТОМ ПІД ЧАС ПАПСЬКОЇ СВ. ЛІТУРГІЇ

Рим. — В архиєрейській Службі Божій, відправленій Папою Павлом УІ в неділю 28 жовтня ц. р. з нагоди затвердження п'ятьох декретів і однієї декларації, схвалених Ватиканським Собором, одним із концелебрантів був український католицький Верховний Архиєпископ кардинал Йосиф Сліпий. Співслужив у цій св. Літургії також примас Польщі кардинал Вишинський, празький архиєпископ Йосиф Беран та інші.

У ВІДНІ ВІДБУВСЯ ПОКАЗ ФІЛЬМІВ О. ДОВЖЕНКА.

Відень. — Австрійський музей фільмів, що підлягає Міністерству освіти, влаштував ретроспективний показ фільмів Олександра Довженка у залі Альбертіна у Відні в днях від 5 до 15 жовтня ц. р. Показано такі фільми: „Земля", „Звенигора", „Аероград", „Арсенал", „Іван", „Земля", „Щорс". Управа Музею в спеціяльно виданому інформаційному листку інформувала, що це вперше поза межами СССР дасться такий показ Довженкових фільмів. Фільмові критики у віденській пресі, в першу черrу найповажніша „Ді Прессе" дуже позитивно оцінили вартість Довженкових фільмів.

ЮВІЛЕЙ МЕЦЕНАТА Д-РА МИР. СІМИНОВИЧА

Шикаґо. — Як повідомляє місцева „Нова Зоря" з листопада ц. р. тут відбулося в неділю 31-го серпня ц. р. відзначення Золотого Ювілею — 50-річчя подружого життя д-ра Мирослава Сіминовича та його дружини Вероніки. Д-р М. Сіминович лікар-хірурґ є відомим меценатом української культури на терені міста Шикаґо, засновником і фундатором Українського Музею в цьому місті й активним членом різних українських товариств. Після заздоровної Служби Божої та молебня, відправлених Впр. о. Я. Олешком в церкві св. Михаїла, в домі ювілятів відбулося родинне прийняття, в якому взяла участь ближча і дальша родина д-ра Сіминовича із ЗДА і Канади, в загальному яких 50 осіб.

КОНЦЕРТ АБСОЛЬВЕНТІВ УМІ В ІРВІНҐТОНІ

Ірвінґтон, Н. Дж. — В неділю 28 листопада ц. р. о год. 4-ій по пол. в новій залі Української Централі в Ірвінґтоні при 140 Проспект Евню відбудеться концерт абсольвентів Українського Музичного Інституту, заавансованих студентів УМІ, як також тих, що продовжують студії в інших музичних школах. До диспозиції на концерті буде новозакуплений за 5.000 долярів заходом УМІ новий концертовий фортепіян фірми Стайнвей.

Видано посмертно п'яту книжку поезій Михайла Ореста „Пізні вруна"

Мюнхен. — У видавництві Інституту Літератури ім. Михайла Ореста появилася тут п.н. „Пізні вруна" збірка померлого в лютому 1963 року видатного українського еміґраційного поета Михайла Ореста, брата репресованого большевицьким режимом неокласика Миколи Зерова. В поетичному доробку передчасно померлого поета це п'ята з черги книга поезій; попередньо були видані ним ще за життя збірки поезій — „Луни літ" (Львів, 1944), „Душа і доля" (Авґсбурґ, 1946), „Держава слова" (Філядельфія, 1952) і „Гість та господа" (там же, 1952). Крім цього Орест був автором ряду збірок і перекладів з німецької, французької та інших европейських літератур. До виданої тепер посмертно збірки „Пізні вруна" увійшли останні поезії Михайла Ореста, впорядковані й вибрані ним самим, за винятком однієї, що її не пощастило знайти. Охоплює збірка 80 сторінок в твердій оправі з мистецькою обкладинкою Якова Гніздовського. Вступну статтю „Про поезію Михайла Ореста" написав поет Ігор Качуровський.

Австрійське радіо про українських поетів

Відень. — Цього року Віденський університет святкував своє 600-ліття. Віденський журналіст, інж. Ґанс Венґер, використав цю нагоду, щоб написати статтю про трьох видатних українців Івана Франка, Пантелеймона Куліша та Івана Пулюя, з яких перший і останній студіювали у Віденському університеті, а Куліш жив якийсь час у Відні. У статті з поетичним заголовком „Ес варен дер Діхтер драй" автор, навязуючи до факту, що на будинках , де жили ті славні українці у Відні, є тепер меморіяльні таблиці, подає інформації про їх життя та діяльність і їх значення для українського народу. Цю статтю передано через радіо 8 вересня ц. р.

Матеріяли до статті передав інж. Г. Венґерові — д-р Сергій Наклович.

ГОЛУБІ ОЗЕРА В ТЕРНОПОЛІ

У Тернополі виготовляють фільм про „першопроходців" тернопільських печер, — повідомляє „Молодь України" з 29 жовтня.

Виявляється, у Тернополі знайшли і розвідали найбільшу в світі гіпсову печеру — Голубі озера. Її довжина 26 кілометрів 350 метрів. Печера надзвичайно гарна. В ній багато озер, і вода в них синьо-голуба.

Леся Лисак видужує в шпиталі після автомобільної катастрофи

Леся Лисак

Бофало, Н.Й. — Леся Лисак, постійна дописувачка до „Свободи", була в важкій автомобільній катастрофі й тепер видужує в лікарні. Нещасливий випадок, в якому крім автомобіля пані Лисак були ще два інші автомобілі, трапився минулої суботи, 13-го листопада, на шляху в сусідньому від Бофала Сейнт Кетринс у Канаді. Автомобіль пані Лисак цілком знищений а її саму в непритомному стані перевезено кареткою рятункового поготівля до одного із місцевих шпиталів. Лікарі ствердили, що пані Лисак має зломані чотири ребра та загальне потовчення. Після перевезення до шпиталю пані Лисак була на списку критично хворих, але тепер поступово видужує й цієї суботи вже мала бути перевезена до лікарні в Бофало для дальшої реконвалесценції.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Контроверсійна перемога

Минулої середи 17 листопада ц. р. Генеральна Асамблея ОН вирішила нарешті справу комуністичного Китаю. Його знову не прийнято до тієї організації, і тому, задовольняючись цим формальним вислідом, можна б твердити, що таки переміг здоровий глузд, а всі інші подробиці, які виявилися в ході дебат і голосування — маловартісні. Проте, деякі з тих подробиць кидають знаменне світло на невтішний стан сучасного міжнародного світу.

Справа прийняття чи неприйняття комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй товчеться вже 15 років. Спершу тільки СССР, його сателіти і явні поплентачі були „за" прийняття, а ввесь міжнародний світ був „проти". З року в рік справа погіршувалась. За п'ять останніх років вона виглядала так: 1960 рік — 34 „за", 42 „проти", 22 „стримались"; 1961 — 36 „за", 48 „проти" і 20 „стримались"; 1962 — 42 „за", 56 „проти" і 12 „стримались"; 1963 — 41 „за", 57 „проти" і 16 „стримались". Минулого року на сесії Генеральної Асамблеї взагалі не було ніякого голосування, а минулої середи 47 держав-членів голосували „за" прийняття, стільки само „проти" і 20 „стримались". З дебат і голосування проявлялось виразно, що комунокитайські впливи просякають в усі континенти різними рівчаками: пропаґандою, підривною роботою, зброєю, доставами і найголовніше — шантажем. Більшість держав, що голосують за прийняття червоного Китаю до зорганізованої сім'ї народів світу, роблять це зі страху перед ним, як Індія, Афганістан, Бірма, Сінгапур, Камбоджа, Цейльон, інші — сподіваючись на допомогу Пейпінгу проти ворожих сусідів, як ось Пакістан чи Єгипет, деякі — щоб заманіфестувати свою солідарність з небезпечним совєтським сусідом, як Фінляндія чи Швеція. Треба визнати за жалюгідну й високо неморальну ситуацію, яка яскраво виявилася у бракові політичної єдности в західньому світі: Франція вперше активно виступила по стороні прихильників комуністичного Китаю і проти становища З'єднаних Держав, а разом з Францією вперше проти ЗДА голосували також Британія і ще два інші члени Атлантійського Союзу — Данія і Норвегія; члени НАТО Ісляндія і Голляндія стрималися і тільки Канада та Бельгія солідаризувалися з ЗДА. Ясно, що така політична мозаїка НАТО не може приспорити тому західньому оборонному союзові великої пошани у світі.

У дебатах в голосуванні бралося на увагу виключно утилітарні моменти на найближчу мету: чи краще мати китайських комуністів в ОН чи поза ними з огляду на справу міжнародного роззброєння і замирення у В'єтнамі; чи китайські комуністи „укультуряться", ставши членами ОН і чи буде легше з ними „говорити". Ніхто навіть не заторкнув принципово несприйнятливої, руїнницької комуністичної доктрини та ще й у пейпінґській інтерпретації, ніхто не перестерігав членів Об'єднаних Націй, що прийняття китайських комуністів ще гірше затруїло б атмосферу в тій установі і що надії на „легші компроміси" з Пейпінґом, як членом ОН, в самому своєму засновку аморальні. Тому добре сталося, що комуністичного Китаю знову не допущено до Об'єднаних Націй, але але дістьcя, що світ чимраз глибше пережирає утилітарно-лібералістична політична філософія, для якої комунізм є рівновартісною „ідеєю", а її визнавці — рівновартісними партнерами.

Загарбницька імперія

У 1147-му році, як стверджує російський історик М. Покровський у виданій 1929 р. німецькою мовою в Ляйпціґу „Історії Росії", Москва була невеликою земельною посілістю володимирського князя Юрія Долгорукого, розташованою між річками Неглінная і Москва. Згідно з даними іншого, вже німецького, історика В. Гінтера в його виданій 1949 року в Гамбурґу „Історії Росії", сто років пізніше Московське князівство охоплювало площу на яких 10 000 квадратових кілометрів. Перейменована на „велике князівство", ця первісна московська держава стала осередком „збирання русскої землі" і в половині 16 сторіччя, за Івана IV, охоплювала 12 000 000 квадратових кілометрів, збільшуючись безупинно до 20 000 000 у 1825 році, коли помер Александер І. Нині, через вісімсот років після виникнення Московського князівства в 1147 році, територія СССР охоплює кругло 22 400 000 квадратових кілометрів.

Всупереч упертим твердженням багатьох російських істориків, колишніх царських, білих і нинішніх совєтських, цей безупинний велетенський ріст московського імперіялізму відбувався не з допомогою таких чи інших добровільних „возз'єднань", а шляхом брутального загарбництва, збройних завоювань або й підривних акцій, проведених зсередини тієї чи іншої країни. І тому ж, як стверджують об'єктивні історики, в тому числі й російські, історія Москви, перейменованої згодом на Росію, є насправді послідовною історією воєн. Цариці Катерині належить вислів: „Війна є прадавнім, добре випробуваним засобом, з допомогою якого Росія дійшла до свого розквіту". Відомий російський військовий діяч початку XX стол., ген. Куропаткін писав у своїх мемуарах: „Головне завдання Росії протягом 18 і 19 сторіч проявилося в поширенні її кордонів, в окупації берегів Балтійського та Чорного морів".

Загарбницькі традиції російського імперіялістичного молоха царського періоду перейняла повністю большевицька Москва — та, що на своїх прапорах виписала „соціяльне і національне визволення". Перші роки існування СССР проходили під знаком воєн — з Фінляндією, Естонією, Латвією і Литвою, з Україною, Польщею, з кавказькими республіками, а з 1939 року під знаком воєн знову ж із Польщею, Фінляндією, Німеччиною, Японією. В початках свого існування червона Москва збройно окупувала Білорусь, Україну, Грузію, згодом Естонію, Литву, Латвію, Західню Україну включно із Закарпаттям, Туву в Азії, Східню Прусію, Куріли, Сахалін на Далекому Сході і багато інших менших областей. Якщо порахувати московські анексії тільки з часу другої світової війни і після неї, то в тому часі Москва „придбала" яких 700 000 квадратових кілометрів чужої території. І всі ці імперіялістичні загарбання вдбувалися в той час, коли Сталін і його соратники деклямували перед світом, що вони „не прагнуть ані однієї п'яді чужої землі" і що „Совєтський Союз не має ніяких воєнних цілей і навіть не може мати таких воєнних цілей, як окупація чужих областей чи поневолення чужих народів". З останньою заявою виступив Сталін у листопаді 1940 року, після того, як червона Москва загарбала Західню Україну і балтійські держави.

Усім тим, що заперечують наявність російського імперіялізму, варто пригадати думку Маркса про Росію, висловлену ним у його не передрукованій в СССР праці п. н. „Східнє питання": „Російська політика є незмінною, як це ствердив офіційний історик, москаль Карамзін. Змінюватися можуть тільки її методи, її тактика, її маневри; проте, полярна зоря політики Росії — опанування світу — залишається завжди постійною".

РЕФОРМИ В ГОСПОДАРСЬКОМУ УПРАВЛІННІ СССР

(З доповіді В. Голубничого в УВАН)

На науковому засіданні Комісії УВАН у ЗДА для дослідів над пореволюційною Україною й Совєтським Союзом 24-го жовтня ц. р. відбулася доповідь п. Всеволода Голубничого під назвою „Реформи прем'єра Косиґіна".

На думку доповідача, біжучі реформи в СССР є поворотом до стану 1955-56 рр. Усі зміни, що їх поробив Хрущов в економічній системі СССР, скасовано. Скасовано систему територіяльного управління господарством, розв'язано ради народного господарства, а натомість реставровано систему міністерств та централізоване управління й плянування, мало чим відмінні від тих, що існували за Сталіна. Відмінність від сталінської системи полягає в тому, що створено деякі децентралізовані союзно-республіканські міністерства тяжкої промисловости (наприклад, чорної металюрґії та вугільної промисловости на Україні), які вже існували в 1955-56 рр., дещо збільшено ролю держплянів республік у плянуванні постачання та трохи розширено господарську автономію підприємств.

Доповідач поставився скептично до довготривалих сподіванок на Заході, що Косиґін поверне СССР до капіталістичної, ринкової системи, скасує плянування й запровадить принцип зиску та задоволення попиту споживачів. Нічого такого й не могло статися, на думку доповідача, бо основні цілі совєтської економіки залишилися без змін.

Премії за рахунок зисків існували в СССР ввесь час, тепер їх розміри лише подвоєно. На практиці це значить, що, наприклад, в УССР, замість в середньому 16 рублів премії на рік, тепер припадатиме 32 руб. на одного працюючого, якщо він виконуватиме й перевиконуватиме норми і пляни. Порівнюючи до річної суми платні, що тепер в середньому виносить 950 руб., премії залишаються незначними. Крім того, робітникові доведеться тепер працювати за ту саму платню більше, як раніше.

Реформа скасувала обов'язковий показник кількости працюючих у пляні підприємства, плянованим згори є лише показник цілого фонду заробітної платні. Це значить, що дирекція відтепер матиме змогу й заохоту заощаджувати за рахунок кількости робітників, що працюють на підприємстві, ту саму працю виконуватиме менша кількість робітників, а платня буде без змін. Доповідач ствердив, що це певний елемент капіталізму, однак все одно все це ще не уподібнює совєтську економічну систему до західньої, бо вона й далі залишається плянованою з центру, а не вільно-ринковою.

Ще іншою зміною є те, що мірилом успіху роботи підприємства буде тепер не виконання пляну продукції, а виконання пляну збуту. Замовці й споживачі продукції матимуть право відмовлятися від неї, якщо вона незадовільної якости, а підприємство матиме втрати, якщо продукуватиме не те, чого хочуть споживачі. Це значить, що в СССР почнуть зростати реклями й інші засоби збуту.

Однак і ця реформа не означатиме, на думку доповідача, що від тепер совєтська промисловість задовольнятими споживача. Попит матиме певний вплив на якість товарів, їх вигляд, оформлення тощо, але на кількість продукції і далі вирішально впливатимуть не споживачі, а центральні плянові органи. Можна сподіватися, що після цієї реформи якість совєтських виробів поліпшиться. Однак кількість продукції буде й далі визначатися центральними урядовими чинниками, які в першу чергу задовольнятимуть потреби оборонної та тяжкої промисловости, а щойно те, що лишиться, виділятимуть для населення.

На думку доповідача, совєтські республіки багато втратили внаслідок скасування територіяльного управління та відновлення централізації. Усім господарством тепер знову керують міністерства в Москві безпосередньо або посередньо через союзно-республіканські міністерства. Республіканські держпляни мають право й обов'язок подавати до Москви лише проєкти плянів у розрізі республік (за винятком оборонної промисловости). Останнє слово в усьому має Москва.

Неясним ще є, в яких деталях плянуватиметься господарство республік в територіяльному розрізі, але, мабуть, при системі міністерств Москві легше буде приховувати дані про перерозподіл капітальних фондів та робітної сили з одної республіки до іншої. Україна багато втрачає на цьому прихованому перерозподілі, а л е також втрачає і цілий СССР, бо ресурси вкладається не в тих республіках та районах, де вони найпродуктивніші, а там, де вирішує Москва. Непропорційно велике вкладання ресурсів у районах Сибіру та північної Росії, де вони малопродуктивні — одна з найголовніших причин сповільнення росту економіки СССР в останніх роках.

Доповідач звернув увагу на новий проєкт господарського об'єднання республік, що виник ще напередодні усунення Хрущова, але залишається й далі в центрі уваги совєтських фахівців. Передбачається поділити цілий СССР на п'ять великих, самовистачальних господарських зон, які б плянувалися самостійно і поступово десь перед 1980 р., мали б замінити собою сучасні республіки. Мали б існувати: 1) Центральна зона, що складалася б з Московського та Ленінградського комплексів, трьох прибалтійських республік та Білоруси; 2) Південна зона, до якої ввійшли б Україна, Молдавія, Північний Кавказ та три закавказькі республіки; 3) Середньоазійська зона в складі республік Середньої Азії та Казахстану; 4) Урало-Волзька зона середньої Росії та 5) Сибірська зона. СССР мав би в майбутньому складатися з цих п'ятьох суперреспублік. Доповідач вказав, що за цим проєктом стоїть оборонна стратегія на випадок атомової війни. Характерно, що авторами цього проєкту є українці. Реформи Косиґіна цього проєкту, здається, не скасували.

Доповідь В. Голубничого викликала жваве обговорення. В дискусії виступали: пп. О. Архімович, І. Бакало, І. Замша, Б. Мартос, С. Процюк, І. Нешта, Г. Костюк, М. Галій, А. Гудовський та інші.

Н. Н.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ

Людмила Коваленко

„ЗУСТРІЧІ" З УКРАЇНОЮ

Як я вже згадувала у попередній статті під цим заголовком, мої „зустрічі" з Україною відбуваються в книжках американських авторів, де час від часу можна несподівано натрапити на згадку про неї і усвідомити, в якому аспекті автор сприймає нашу Батьківщину.

Книжку „Втрачене місто"* написала людина, відома більше, як першоклясний журналіст, ніж як письменник. І вся книжка зосереджується навколо життя австрійських і інших національностей журналістів у Відні в фатальних 1930-их роках, перед „аншлюсом". Ґюнтер у передмові пише, що хоч це роман, але він багато включив у нього з того, що бачив і чув у Відні, коли жив там у роках 1931-1935.

Як представник шикаґської газети, герой роману Мейсон мав подавати вістки з країн Центральної Европи — Австрії, Румунії, Польщі, Угорщини, Болгарії, Чехо-Словаччини, які він називає „саксешин стейтс", тобто держави, що виникли внаслідок першої світової війни. Він мав інтерв'ю з королем Борисом у Болгарії, адміралом Горті в Угорщині, Масариком у Чехо-Словаччині та Пілсудським у Варшаві. Він згадує „Львов", але в книзі нема згадки про репресії проти українців, які саме в ті роки вибухали дуже брутально. Тільки раз його дружина, докоряючи йому, що він перестав працювати над своїми книжками, каже: „Любий, я не думаю, що ти мусиш марнувати так багато часу. Коли вже почнеш серію статтей про Рутенію... чи то мала бути Фракія? Ти б мусів працювати трохи більше".

Серед журналістів, які тоді жили у Відні і серед яких були угорці, поляки, жиди, англійці, серби і хорвати, не було українських журналістів, які могли б бути членами журналістичних союзів і інформувати про події з українсько-польської боротьби в той час, як польська леґація у Відні влаштовувала для журналістів „лукулівські" прийняття.

В книжці Ґюнтера наводиться не тільки точні факти, але й анекдоти, уривки з розмов, виписки з газет, що зображують настрої і інтереси великої групи журналістів англо-американських газет. Хоч у передмові Ґюнтер пише, що він змінив імена деяких осіб, видно, що їх сентенції, вислови і думки занотував він точно. Герой роману Мейсон має звичку записувати почуте й побачене, щоб пізніше використати все це в своїх романах. Можна припускати, що саме такої техніки дотримувався й сам Ґюнтер.

В цьому світлі як ревеляція постають перед читачем слова виведеного під прізвищем Трокмортона американського журналіста, що працював у Москві.

Зустріч Мейсона з Трокмортоном відбулась у Берліні, куди Мейсона призначили на короткий час, бо есесси, бажаючи догодити Гітлерові, хотіли вбити кореспондента Мекфарленда, що був у Берліні перед тим, за його нешанобливий опис Гітлера, і німецьке міністерство закордонних справ порадило редакції газети перевести Макферленда до якоїсь іншої країни.

Редакція вирішила зробити Трокмортона своїм постійним кореспондентом у Берліні, і, коли він приїхав туди, між ним і Мейсоном, який тимчасово завідував берлінським бюром, відбулась розмова.

„... Мейсон розповів йому про події в Берліні й говорив про терор нацистів, який з кожним днем ставав все обурливішим. Він, Мейсон, знав з перших рук про лікаря - жида в Берліні, якому нацистські ґанґстери вибили очі більярдним києм, а також про соціяліста-формана на металурґійному заводі в Панкові, якого вкинули у піч і спалили живцем.

— Дрібнички, дрібнички, — фуркнув Трокмортон. — А чи ви чули, що робиться на Україні? Там тепер ліквідують куркулів! Звідки я приїхав, там убивають людей мільйонами!"

Серед сотні романів, у яких є згадки про Україну, це вперше зустріла я згадку про розкуркулення і терор на Україні. І, очевидно, що це — автентичне речення, записане по живих слідах, бо воно не пов'язане з текстом, і ніде більше автор до України не повертається.

Цікаво ще й те, що в романі журналісти ЗДА і Англії захоплюються большевицькою революцією, цим „найбільшим соціяльним експериментом". А під час боротьби соціял - демократів з гаймверою у Відні виявилось, що троє з них були потайними комуністами.

Книжку Ґюнтера варто прочитати всім, а особливо нашим молодим журналістам.

* The Lost City. A novel by John Gunther. Harper & Row, Publishers, New York, Evanston and London.

Леся Лисак

ЗМІНИ

Важко заперечити факт, що в останніх десятиріччях зайшло в нашому житті страшенно багато змін. Не маємо на думці отих головокружних змін світового маштабу, що їх оцінка належить до істориків. Ідеться про зміни дрібного, щоденного, побутового порядку, які проходять майже непомітно...

Скажіть, чи ви колинебудь застановлялися над такою звичайною, такою прозаїчною річчю, як... лямпа у вашій кімнаті? Мабуть, ні. Хто призадумується над такими речами? Це ж самозрозуміле. Ви оплачуєте щомісячний рахунок за світло — пропорційно невеликий, ваша дружина підшукала якісь гарні, нові лямпи. Ви навіть не запримітили цієї зміни. Отже, про що тут думати?

І це, власне, одна з тих змін, що приходять непомітно, самозрозуміло, як найзвичайнісінька в світі річ...

Бо якщо ви собі пригадуєте, то колись по деяких селах — між багатьма іншими — були дві дуже сумні речі. Одна з них — це вид босих пастушків у холодні, дощові, осінні ранки. Друга — це блимання сумних каганчиків по убогих хатах...

Каганчики наповняли нафтою і до них вживали „шкелко число три" — якщо не помиляюся. Суть власне в цьому „числі три", що означало, здається, найменший розмір і найменшу кількість нафти. Нафти, яку по деяких селах галицького Поділля звали „ґасом". І справа була в тому, що нафта - ґас коштувала гроші, яких було обмаль. Що це був поважний видаток. І часто нескомплікована трансакція купна нафти відбувалася в такий більш - менш спосіб:

„А візьми но, Івасю, пару покладків та скоч до кооперативи по ґас! Іно вважай, щобис не розлив по дорозі!"

І в цих випадках обмеженої фінансами економії Івась чи Петрусь „скакав" до сільської крамниці з малою пляшиною, що, замість корка, мала затичку з клоччя. Інколи довкола шийки пляшини був ще мотузок, щоб легше було нести дорогоцінний плин, що його вартість виносила ціну двох-трьох яєць.

Про випадки, коли пересторога „абис не розлив" не помагала — не будемо говорити. Це, мабуть, була куди клопітливіша ситуація від тієї, в наших обставинах, коли наймолодший син розіб'є новісіньке батькове авто. Бо тепер на це є асекурація, якої не мав малий Івась чи Петрусь, що „скакав по ґас". А тоді інколи батьки вживали ременя, який тепер і не модний і взагалі вийшов з ужитку, як засіб покарання.

Коли ж увечері підлито в каганчик із „шкелком число три" нафти, тоді непривітно блимало невеселе, тьмяне світло. Предмети в хаті рисувалися тінями, а обличчя людей виглядали неясні й захмарені. Кволе світелко не мало сили боротися з теміню — і темінь переважала. І тому ті, що мусіли користуватися „шкелком число три" — ішли спати і нетерпляче вичікували ранку і справжнього, доброго світла...

Правда, як важко відтворити тепер в уяві щось подібне? Тепер найбільш зближеним порівнянням до тієї ситуації може бути тільки той короткий час, коли наґла буря пошкодить електричні проводи, і ми всі хвилюємося, „коли вже, нарешті, направлять, щоб було ясно"?

А до каганчика з „шкелком число три" треба було звикати — бо яка була інша рада?

Ви заходите тепер у крамницю, в якій продають лямпи. Ви не прийшли купувати щось необхідне, що має тільки одне практичне застосування. Ви прийшли вибрати щось гарне, що прикрашало б ваше мешкання, що гармонізувало б з вашою хатньою обстановою, було відповідного кольору, величини, стилю.

„Лямпа в стилі Людовика XIV? Прошу дуже!"

„З імпортованого кришталю? Звичайно!"

„З рожевим, синім чи якимсь іншим абажуром, з металу, скла, дерева. Прошу — вибирайте!"

Пишуть, що там, по наших селах, теж зайшли не абиякі зміни. Уявіть собі — запроваджують електричне освітлення! Уявіть собі — замість сумного каганчика, із стелі звисає справжня жарівка! Вона, щоправда, нічим не прислонена, ніяким абажуром — така собі разяча очі, нага жарівка, щоб колгоспникові було ясно, що він живе „щасливо, в найщасливішій країні світу".

Виходить, що ніби вже нема однієї з тих колишніх сумних речей. Що ніби вже „поступ", і вже минулися часи вбогого каганчика, який розсновував тіні на обличчях людей...

І, здавалося б, що нема вже також другої сумної речі: босих пастушків у холодні, осінні ранки. Але причина цього інша, як би на перший погляд здавалося. Причина зміни полягає в тому, що... вже нема що і де пасти. Бо як колгоспник має якусь сухоребру коровину, то її мусить годувати предивними способами, з яких виключене так зване пасовище. Пасовищ — тих громадських — уже нема. На цьому місці тепер „колгоспні лани", що часто означають занедбані невжитки. Вони вже не „людські" — вони стали власністю трагічного, парадоксального творива, що зветься „колективне господарство"...

І тут і там — зміни. Такі ніби непомітні, буденні, звичайні. Зміни, що на протилежних берегах океану мають протилежне значення.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

А. Драган

ПРОБЛЕМИ НАШОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ І ПРЕСИ

(Доповідь, виголошена на 1-му З'їзді Українських Журналістів Америки і Канади, що відбувся в днях 30-го і 31-го жовтня 1965-го року).

(2)

Але як же часто свободу преси, як і свободу взагалі, фальшиво інтерпретують, забуваючи, що свобода преси не є ціллю сама в собі, а тільки засобом до мети: уможливити людям вільний доступ до вісток з їхньої громади, країни і світу, уможливити їм свобідно висловлювати свої думки щодо всіляких подій, плянів і задумів, щоб у такий спосіб довести до найкращого і найправильнішого рішення.

Отже, свобода преси є не тільки свободою від обмежень, „свободою від чогось", але в першу чергу „свободою до чогось". В американському і канадійському понятті свобода преси — це значить, крім точного, повного й швидкого інформування — друкувати „без страху і без ласки" все, „що до друку надається", а до друку надається „кожна чесна опінія в чесному публічному інтересі".

У вільних суспільствах навіть війна не касує свободи преси: вона її тільки обмежує. Бо коли безпека нації загрожена, тоді свобода преси не може простягатися на публікацію матеріялів, які цю загрозу збільшують. Факт, що в Америці під час останньої війни не було урядової, а була тільки добровільна власна пресова цензура, говорить про найвищий рівень свідомости та високе почуття відповідальности цієї преси. Це — найкращий доказ, що вона справді заслуговує на ту волю, якою користується.

Воля преси в Америці й Канаді має конституційні і законні, найдалі йдучі ґарантії. Але вона має також свої „норми", має свої власні писані й неписані закони, що базуються не тільки на сторіччях досвіду й практики, але й на глибоких студіях та дослідах. Наскільки свідомі цього ми, вільні українські журналісти, працівники вільної української преси в Америці і Канаді? Цей форум найкраще надається на те, щоб одверто і з жалем сказати собі, що в нас аж надто часто волю преси обертається у сваволю преси, що ми аж надто часто поводимось, як та дитина, що без знання і свідомости відкликається на „фрі контрі", щоб не йти впору спати.

Думаю, що це власне й є принциповою проблемою нашої преси, яку ми найменше усвідомлюємо і яку, думаю, найменше знаємо. Тому саме цій проблемі я хотів би віддати головну увагу не в критичному нашому, а в позитивному американському і канадійському розумінні. Погляньмо в дзеркало вільної американської й канадійської преси і побачимо не одну, але сотню наших проблем, з яких часто не здаємо собі справи або яких і не знаємо. Пізнавши їх, здавши собі з них справу, зможемо знайти для них і відповідну розв'язку.

Публічна опінія

Вільна преса найтісніше зв'язана з публічною опінією — громадською думкою. Вона зв'язана з нею пасивно, бо її віддзеркалює, і зв'язана активно, бо її формує та виробляє.

Що це таке публічна опінія? Ми дуже часто про неї говоримо, на неї покликаємося, але не завжди правильно її інтерпретуємо. Клайд Д. Кінґ у своїй передмові до книжки „Рідінґ ін Паблік Опініон" твердить, що „публічна опінія є думкою (джаджмент), винесеною в загальній чи суспільній справі, після свідомої, раціональної дискусії-обговорення". Далі він пише: „Публічною опінією не може бути тільки імпульс, не може бути „реакція", не може бути симпатія чи антипатія, за публічну опінію не може вважатися сентимент, почування, звичка, звичай чи традиція, хоч усі ці чинники можуть грати відповідну ролю у витворюванні публічної опінії свідомою, інтеліґентною дискусією, свідомою також того, що винесене на підставі такої публічної дискусії рішення може навіть відхилити, змінити, а то й заперечити дотеперішні звичаї, традиції чи норми".

Характеристикою цього може послужити практичний процес з'ясовування публічної опінії. Громада чи суспільність в своєму розвитку опинилася в обличчі якоїсь кризи. Вона унагляднюється в об'єктивних інформаційних повідомленнях преси. Її наявність стверджують провідні діячі громади, з'ясовують і пропонують її розв'язку, намагаючись здобути для своєї пропозиції публічну опінію. Преса інформує. Починається дискусія, висуваються арґументи за і проти, з'ясовується перспективи зміни на ліпше, або можливості лихих наслідків. Дискусія відбувається на сторінках преси, в приватних домах, у клюбі, біля церкви. І знову преса подає факти, занотовує почування, пересуди, надії і побоювання, пригадує досвід минулого, з'ясовує принципи в користь і проти постанови чи зміни. Щораз виразніше зарисовуються суперечності, конфлікт думок і інтересів. Особи й групи займають становище, публічна опінія виразно зарисовується і з'ясовується.

Але як її виміряти? Д-р Джордж Ґаллуп із відомого Американського Інституту Публічної Опінії винайшов спосіб „міряти" її так званою пересічністю, себто відповідями встановленої науково пересічности суспільства „за", „проти" і „не знаю". Очевидно, що найповажнішим виявом публічної опінії є загальне голосування, але не над кожною справою і не завжди голосування відбувається, не в кожній справі переводиться обслідування публічної опінії відповідними інститутами чи аґенціями.

(Далі буде)

Боффало, Н. Й.

ЛИСТОПАДОВІ РОКОВИНИ

Боффалівська громада відзначила роковини листопадового зриву концертом, влаштованим старанням відділу УККА, 7-го листопада в залі Українського Дому „Дніпро". Програму концерту виконали: чоловічий хор „Бурлаки", який під мистецьким проводом Ю. Лаврівського відспівав у двох виступах В'язанку стрілецьких пісень М. Гайворонського, пісню про Карпатських Січовиків Г. Китастого, „Вилітали орли" К. Стеценка та народну пісню „Чорна рілля" в обробітці С. Людкевича. Хор співав добре, певно і чисто, а це доказом успішної праці дириґента і хористів. Солістка — сопран пані Е. Доценко відспівала при форт. супроводі п-ни Алі Ткачук, „Калину" М. Лисенка і „Веснівку" В. Матюка. Гість з Торонта, оперний соліст Осип Гошуляк відспівав Барвінського „Ой поля ви, поля", „Думу" М. Гайворонського і „Ой Дніпре мій, Дніпре" М. Лисенка, виказуючи і у програмових піснях і у наддатках не тільки великі вальори свого голосу, але й уміння інтерпретувати виконувані твори.

Фортепіянову партію сольових пісень виконала бездоганно п-на Оксана Жолкевич. Монтаж з поезій кількох авторів, присвячених Листопадовому Зривові, ілюстрованих музичними творами, що тематикою піддержували настрій рецитованих творів, виконали пані Леся Лисак (деклямація) і пані Теодозія Депутат (фортепіян). Монтаж добре складений і гарно виконаний, віддзеркалював настрої і події пам'ятного Листопада. У настрій листопадового святкування впровадив численно зібрану публіку голова відділу УККА д-р М. Лоза, який, відкриваючи імпрезу, начеркнув картину наших збройних змагань за Свободу і Державність, і, згадуючи про творців Листопадового Чину, відзначив участь у ньому пок. державного секретаря уряду ЗУНР, а згодом президента УНР в екзилі д-ра С. Витвицького, пам'ять якого вшанували приявні хвилиною мовчанки. До святкового настрою причинилася також стилева декорація сцени, виконана мистцем М. Борачком.

О. З.

Ню Йорк, Н. Й.

БЕНКЕТ СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Бенкет, що його влаштовує СУА з нагоди XIV Конвенції в суботу 27 листопада о год. 7 веч. у балевих залях готелю Статлер Гілтон при 33 вул. і 7 авеню заповідається величаво.

Програму складено дбайливо. В офіційній частині програми приймуть участь леді М. Даґлес-Гамілтон, відома на терені Ню Йорку політична і суспільна діячка, та проф. Роман Смаль-Стоцький, голова Наук. Тов. ім. Шевченка.

У дальшій частині програми 64 Відділ СУА в Ню Йорку підготовив показ української ноші з княжих, козацьких та гетьманських часів. Це буде перший показ в історичному аспекті.

Пишні брокатні та оксамитні строї, багато нашивані відтворені на підставі історично - етнографічних записів та рисунків. У своїй роботі 64 відділ СУА користувався працями таких відомих істориків та специялістів як Н. П. Кондаков, М. Грушевський, Я. Пастернак, З. Кузеля, С. Стрикалов, Б. А. Рибаков та М. Гіляровська, а також особистими вказівками мистецтвознавця Ярослава Гординського. Як нас повідомляють, ці строї будуть передані по бенкеті до Музейної Збірки СУА, відкриття якої відбудеться в п'ятницю 26 листопада в Українському Інституті Америки в Ню Йорку. Опісля деякі строї будуть передані американським музеям. 64 відділ має надію, що показ істор. ноші зацікавить громадянство, зокрема молодь та дасть їй поштовх до глибших та ширших студій над українською ношею. Пані Мотря Возняк, ґрадуантка Джорджтавнського університету у Вашинґтоні, та п. Ольга Кириченко-Шуган ґрадуантка Нюйорського коледжу, будуть заповідати.

Виступ п. Ордасі-Баранської, відомої усім оперової співачки, доповнить багату програму вечора.

На бенкет запрошено багато американських та чужинецьких гостей. Наше громадянство повинно підтримати своєю участю цю імпрезу, бо вона є демонстрацією українського духового потенціялу перед чужинцями. На те не повинно забракнути ні часу ні грошей.

О.С. Процюк

Перед Срібним Ювілеєм о. д-ра Юліяна Катрія, ЧСВВ в Ню Йорку

В зв'язку з тим, що в листопаді цього року припадає 25-ліття Священства одного з наших вельми заслужених священиків-монахів, а саме о. д-ра Юліяна Катрія, ЧСВВ., ігумена монастиря при церкві св. Юра в Ню Йорку, парафіяни тої ж церкви й українське громадянство великого Ню Йорку приготовляються гідно відзначити цей рідкісний Ювілей окремим святом.

Свято це відбудеться в неділю 28-го листопада 1965-го року зі слідуючою програмою: о год. 10-ій рано в церкві св. Юра буде відслужена торжественна Служба Божа на інтенцію Ювілята, а вечором того ж дня о год. 6-ій відбудеться в авдиторії цілоденної парафіяльної школи св. Юра святкове прийняття.

Для підготови і переведення цього Ювілею покликано до життя окремий Ювілейний Комітет, зложений з представників різних релігійних і громадських організацій, що діють на терені великого Ню Йорку. Комітет очолив д-р Роман Гуглевич — як голова, а містоголовами стали: д-р Роман Осінчук і мґр. Іван Базарко. Секретарем є — проф. Іван Близнак, скарбником — п. Михайло Гузар. Крім них до Комітету входять: інсп. І. Василишин, пані А. Гаєва, пані Ст. Ганущак, д-р Я. Гриневич, д-р Б. Дзерович, інж. І. Заяць, мґр. Р. Клюфас, пані Д. Комаринська, ред. М. Клецор, пані Ап. Книш, радн. Б. Ластовецький, ред. М. Островерха, п. Я. Пастушенко, пані К. Пелешок, п. Л. Пришляк, пані П. Побер, пані Я. Сливоцька, п. Т. Шевчук, п. В. Щур, адв. І. Флис, дир. І. Хомин, п. В. Хамула, адв. Ст. Ярема, п. Гр. Яремчук і п. В. Яськів.

М. К.
пресовий референт.

НА ТЕМИ ДНЯ

В ОЧІКУВАННІ ДНЯ ПОДЯКИ

Вже сьогодні можна б скласти подяку Батькові-Союзові за те, що дає своїм дітям, тобто працівникам „Свободи" чотири дні свят з нагоди Свята Подяки. Ну, за чотири дні можна, нівроку, і відпочити й насвяткуватися досхочу, є також прекрасна нагода пошанувати традиційного індика на нашій Союзівці, де пан менаджер Квас приготовляє Вш. гостям не то обід, а райський пир! Вже нині слинка тобі капає, коли уявиш о-того „... печеного, маслом підлитого індика з домашньою начинкою і спеціяльним сосом!" Щоб тільки, не дай Господи, не повторилася минулотижнева аварія з електричним світлом, бо тоді Вш. гостям важко буде відрізнити біле м'ясо від чорного, а домашню начинку від ґалярети з журавлини... Але й на цей пожарний випадок управа Союзівки повністю забезпечена і наперед придбала запас свічок як також феєрверків, щоб гідно відзначити пам'ять перших дідистів — побожних пілігрімів.

Проте, не всім нюйоркчанам усміхається таке дозвілля і трапезування, ой, далеко не всім! Декого, як, наприклад, наш репрезентативний хор „Думку", якраз на Свято Подяки жде важка чарівка — концертове турне до Рочестеру, Боффало і Торонта! Треба бути дійсно закоханим в українську пісню, а крім того вічно юним - молодим (і трохи „зварійованим"), щоб отак собі, з легкою душею, махнути рукою на чотири дні дозвілля, на індика чи індичку, і трястися автобусами кількасот миль — туди і назад, — щоб тільки показати землякам любезним, що „наша дума, наша пісня не вмре, не загине!" Хор вирушає в світ далекий під керівництвом маестра Івана Задорожного, з такою знаменитою парою солістів, як Галина Андреадіс та Лев Рейнарович, той самий завзятий „чорноморець" з оперети Миколи Лисенка, якого ми подивляли минулої неділі на сцені Фешен Інституту, були свідками його козацького вінчання з Христею Карпевич.

Бажаючи дорогим думкарям щасливої дороги і найкращих успіхів, так у рідній Америці, як і королівській Канаді, хочеться тут згадати теплим словом і керівника транспорту, інж. Богдана Рака, який, з доброго дива, не знати навіщо взяв собі ще один клопіт на здорову голову, — став одним із заступників голови хору „Думка"? Проте, ми знаємо, що інж. Богдан Рак досі не програв ще ні одного тенісового турніру на Союзівці, тому й віримо, що з тієї поїздки хор „Думка" вернеться до Ню Йорку з блискучою перемогою, — дай Боже, щоб не лише з моральною...

Ой, не буде в це Свято Подяки ні спокою, ні відпочинку також і нашому українському жіноцтву, зорганізованому в бойових лавах Союзу Українок Америки, який саме цього року святкує своє славне 40-річчя та відзначає його 14-ою ювілейною Конвенцією в Статлер - готелі, в Ню Йорку. В цьому місці дозволимо собі висказати своє здивування, — чому цей наш жіночий парлямент збирається радити під кличем: „Скріплюймо єдність української жінки?". Всім же відомо, що українське жіноцтво вже давно з'єднане в його світовій жіночій організації СФУЖО, що є для нас, чоловічої половини української нації, покищо недосяжною мрією! На нашу скромну гадку в тім випадку краще підходило б таке гасло: „Українські жінки — скріплюймо єдність українських мужчин!" — чого і вам, і нам, напередодні Свята Подяки — як сказав би Гриць Зозуля — „від щирого серця віншуюі".

І К Е Р

ПАНІ ДАҐЛЕС-ГАМІЛЬТОН ПРОМОВЛЯТИМЕ НА БЕНКЕТІ В НЮ ЙОРКУ

Відома жіноча діячка п. Даґлес-Гамілтон буде головним промовцем на бенкеті Союзу Українок Америки в суботу 27-го листопада в готелі Статлер-Гілтон в Ню Йорку.

Пані Гамілтон загально відома як засновниця й голова американської допомогової організації „Пакунки для Англії", яка під час другої світової війни вислала до тієї країни різних пакунків на понад 6 мільйонів долярів. Вона також створила була організацію, що допомагала американським воякам та опікувалася моряками американської військової фльоти.

Її можна також уважати піонеркою в справі усвідомлювання американців щодо суті світового комунізму. 1947 року вона заснувала й була головою організації „Спільна справа", що її метою була боротьба з комунізмом та оборона вільного життя. Нещодавно п. Гамілтон створила безпартійну поміркoвану організацію „Громадяни за вільність", і її тепер очолює.

Бувши з роду американкою (з дому Наталі С. Вейлс, нащадків Н. Вейлса, що прибув до Америки власним кораблем в 1630 р.), вона в 1951 р., після смерти свого першого чоловіка, переїхала до Лондону. Там вона познайомилася з послом до Палати Громад М. Даґлесом-Гамілтоном, першим лордом Шотляндії, і 1953 р. одружилася з ним. Опісля це подружжя спільно працювало для добра Шотляндії. Але цей її чоловік загинув в 1964 р. під час повітряної катастрофи в Конґо.

За свою активну громадську діяльність п. Даґлес-Гамілтон одержала різні нагороди. Роллінс коледж на Фльориді надав їй почесний докторат гуманістичних наук, англійський король Юрій VI нагородив її званням командора Британської імперії, уряд Гаїті дав їй орден заслуги за її працю на користь гаїтянців.

З американсько - українською громадою п. Даґлес-Гамілтон зустрілася вперше в 1948 році, на Всесвітньому Конґресі Українських Жіночих організацій у Філядельфії, де виголосила промову на користь української визвольної боротьби.

Авторка цього допису познайомилася з п. Даґлес-Гамілтон (тоді п. Едвард Пейн) у зв'язку з справою Оксани Косенкіної. Довідавшись, що українку, вчительку при радянській місії, силоміць затримують у радянському консуляті в Ню Йорку, п. Гамілтон здобула для неї посвідку недоторканости, але її радянський консул зіґнорував. Незабаром після цього Оксана Косенкіна вистрибнула з вікна, з третього поверху совєтської місії і тим створила подію міжнародного значення. Пані Даґлес-Гамілтон своїми свідченнями в суді перешкодила совєтським урядовцям забрати Оксану Косенкіну з шпиталю Рузвелта, де вона після свого стрибка перебувала. Після свого видужання Оксана написала книжку „Стрибок на волю", що її переклав на англійську мову В. Душник. Пізніше цю книжку видано й іншими мовами.

З огляду на все це можна з певністю сподіватись, що присутність і промова цієї заслуженої й невсипущої діячки в ділянці громадського виховання, здоров'я, мистецтва і міжнародних відносин буде одним з найвизначніших моментів на бенкеті СУА.

Марія Душник

● 46-річний прем'єр біло-расистського уряду в Родезії, Айен Смит, який попав в гострий конфлікт з Об'єднаними Націями, Британією та всіма чорними країнами Африки внаслідку самовільного проголошення самостійности Родезії, опертої на білу меншину тієї країни, має опінію похмурої людини, яка ніколи не сміється. А втім, люди не знають, що Айен Смит був, як британський летун, так важко поранений у другій світовій війні, що перевів кілька місяців у шпиталі; і внаслідку перещеплення йому скіри на обличчя він фізично не всилі всміхатися ані сміятися.

З театральної залі

„Чорноморці" М. Лисенка на сцені

В неділю 14 листопада у залі Фешен Інститут відбулася вистава оперети М. Лисенка (на слова М. Старицького). — „Чорноморці". — Солісти, хор, танцюристи та оркестра Українського Оперового Ансамблю зробили велику роботу і досягли певного художнього результату. — Це є заслуга кожного артиста зокрема і керівника п. С. Крижанівського.

Ліричні сцени, сольоспіви та діялоги звучали щиро і переконливо, без зайвого шаржу в гумористичних моментах.

В перш чергу треба відзначити гарний спів і драматичну гру п. Ганни Шерей, п. Лева Рейнаровича та п. Т. Лихолай. Г. Шерей — досвідчена співачка гарно і свобідно тримається на сцені. Образ Кабиці вірно подав п. Л. Рейнарович. На цих артистах оперета трималася на певному художньому рівні. — Образ Марусі у п. Т. Лихолай вийшов теплим і чарівним, як з боку вокалу, так із розумінні її гри. П. І. Гош був добрим козаком і його кольорова постать і маніра цілком відповідала образові цього персонажу оперети.

Добре співала і трималася п. Х. Карпевич, яка має гарний голос. М. Стефанишин (Драбиниха) мала успіх, так само як Жила-Наливайко в щирому образі Наталки. — Дуже здібний є молодий артист М. Яблонський (Ілько — молодий хлопець); він є і добрий танцюрист.

Треба ще відзначити п. Р. Тимчук (сотник) та п. Д. Стефанишин (очкурня), які цілком відповідали персонажам оперети.

П. О. Стратичук певно керував невеличким інструментальним ансамблем (з допомогою фортепіяна). Коли б замість фортепіяна взяли велику фісгармонію (яка там стояла без діла), то звучання оркестри було б багато ліпше.

Успіхові оперети сприяв добрий хор і балет, а також і гарні костюми, які в масових сценах давали чудові контрасти.

Оперета М. Лисенка мала певний успіх у публіки, яка наповнила залю. Думаю, що „Чорноморців" треба повторити по інших містах, бо шкода такої великої роботи лише для одної вистави в Ню Йорку.

Проф. Володимир Грудин

ОТСИМ ПОВІДОМЛЯЄМО, ЩО
в СЕРЕДУ, 24-го ЛИСТОПАДА 1965 РОКУ
о год. 9-ій рано
відправиться
ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА
У ТРЕТЮ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашої Дорогої
ДРУЖИНИ, МАМИ, БАБЦІ і ПРАБАБЦІ
✠
МЕЛЯНІЇ КІРАЛЬ
Муж — ЛУКА КІРАЛЬ
Дочки — СОФІЯ і АННА
ВНУКИ і ПРАВНУКИ

У сороковий день упокоєння
бл. пам. ЄВГЕНА ЧЕРНЯХІВСЬКОГО
20 долярів на Церкву-Пам'ятник у Парижі
складають:
ШИПРИКЕВИЧІ
КОРОВИЦЬКІ

†

Ділимося сумною вісткою з Рідними і Знайомими, що в середу, 17-го листопада 1965 року ненадійно упокоїлася в Бозі

бл. пам'яті
МАРІЯ НОВОСЕЛЬСЬКА
з дому УНЯТИЦЬКА
вдова по покійному проф. станиславівської гімназії Іванові.

Покійна уроджена 27-го грудня 1893 р. в Дрогобич-Короcт.

ПАНАХИДА — 19-го листопада 1965 р. о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Яcіка, 607 Harrison Street, Вільмінґтон, Дел.

ПОХОРОН в суботу, 20-го листопада 1965 р. о год. 8-ій рано з того ж похоронного заведення до Церкви св. Николая, по Заупокійній Службі Божій на цвинтар Catholic Cemeteries, 2400 Lancaster Ave., у Вільмінґтоні.

Горем прибиті:
шваґер — ПЕТРО НОВОСЕЛЬСЬКИЙ
син і синова — ЄВГЕН і АЙЛІН в Англії

✠

З глибоким сумом повідомляємо Українське Громадянство, що 14-го листопада 1965 року о 2-ій годині вночі в Сан-Джозеф шпиталі в Торонто (Канада) на 59-му році життя відійшов на Вічний Спочинок

СЕМЕН ОЛЕКСАНДРОВИЧ ПІДГАЙНИЙ

відомий громадсько-політичний діяч, організатор СУЖЕРО, заступник Генерального Секретаря УРДП за життя І. Багряного, голова Світової Федерації колишніх репресованих совєтами, головний редактор двох томів Білої Книги про чорні діла Кремля, автор книжок „Недостріляні" та „Українська інтеліґенція на Соловках", український історик та широко знаний на еміґрації публіцист.

Похоронна відправа та винос Тлінних Останків відбулася з Православної Катедри Св. Володимира (400 Бетирст стр.).

Заупокійні Панахиди були відправлені 14 і 15-го листопада ц. р. в 7:30 вечора в похоронному заведенні В. Заліщука при вул. Спадайна ч. 665 (між вул. Блур і Гарборд).

Нехай буде легкою Йому чужа земля!
ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!
Дружина — ОЛЕКСАНДРА
Сини — ОЛЕГ та ОЛЕКСАНДЕР
Невістка — МАРІЯ
Внук — ІГОР
та Друзі Покійного